

DELTA N.V.

**POSTADRES**  
Postbus 5048  
4330 KA Middelburg

**HOOFDKANTOOR**  
Poelendaelesingel 10  
4335 JA Middelburg  
Telefoon 0800 5150  
Telefax 0118 88 21 00  
www.DELTA.nl  
info@DELTA.nl

**BANKRELATIE**  
RBS 51 04 60 739

Ministerie van Economische Zaken  
Postbus 20401  
2500 EK Den Haag

*behandeld door* Business Development  
*Telefoon* 0188-882056  
*Onderwerp* Reactie internetconsultatie Scenario Windenergie op Zee

Middelburg, 10 november 2015

Geachte heer, mevrouw,

DELTA waardeert de mogelijkheid om deel te nemen aan de internetconsultatie over het Scenario Windenergie op Zee. Van deze mogelijkheid maakt DELTA dan ook graag gebruik. In dit schrijven wil DELTA, alvorens in te gaan op een aantal inhoudelijke zaken en tekstuele aanvullingen, hier allereerst een aantal algemene hoofdzaken naar voren brengen:

1. Ten eerste wenst DELTA te benadrukken dat het doel van het Scenario is om sturing te geven aan zowel marktpartijen als TenneT TSO B.V. (**TenneT**) bij de ontwikkeling van windparken op zee. Daarbij is het voor marktpartijen van groot belang dat zij zoveel mogelijk zekerheid krijgen over de procedure van de uitrol van de aansluiting en het transmissiesysteem op zee. Deze zekerheid is noodzakelijk voor het indienen van een zo laag mogelijk bod in de tender voor wind op zee, zoals uiteengezet in de Regeling windenergie op zee 2015 en voor toekomstige tenders voor een vergunning en een SDE+ - subsidie. Het concept Scenario is in onze ogen nog een te algemeen document dat de broodnodige 'gates' en 'incentives' mist voor TenneT als (beoogd) netbeheerder van het transmissiesysteem op zee. Tegelijkertijd is de planning, het karakter van het document en de in het concept Scenario gekozen ontwikkelrichting statisch te noemen. Dit terwijl naar mening van DELTA juist een meer dynamisch karakter de juiste incentives voor TenneT kan faciliteren, wat als aanvullende zekerheid kan gelden voor het realiseren van de laagste maatschappelijke kosten (LCOE) en de hoogste maatschappelijke baten. Aangezien TenneT in de realisatieovereenkomst en aansluit- en transportovereenkomst met de winnaar(s) van de tender juist verwijst naar het Scenario, is het voor DELTA wenselijk dat hieraan in het Scenario nadere invulling gegeven dient te worden.
2. Tevens is naar mening van DELTA, de visie op de ontwikkeling van het Net op Zee naar de toekomst toe, onvoldoende uitgewerkt in het Scenario. Juist

deze visie op het toekomstige netconcept, dient de keuzes die vandaag worden gemaakt te bepalen. In het bijzonder denkt DELTA daarbij aan de toekomstige ontwikkeling van:

- a. De interconnector capaciteit op zee; DELTA is van mening dat de aanname dat er geen noodzaak of business case zou zijn voor interconnectie op zee, zoals het Scenario stelt, in de toekomst op zijn minst in een ander licht kan komen te staan. De mogelijkheden daartoe moeten dan ook zeker niet op voorhand worden uitgesloten.
- b. De stapsteen-functie; DELTA is van mening dat de gekozen eigenschappen van de aansluiting de toekomstige koppeling van verder weg gelegen windparken en de ontwikkeling van een internationaal gekoppeld net op zee kan belemmeren en/of vertragen. Het openhouden van deze optie, bijvoorbeeld door technische voorschriften op te leggen die dit mogelijk maken, verdient overweging.
- c. De redundantie van het Net op Zee: het gekozen platform-onderling verbindingconcept (66kV) beperkt de mogelijkheden voor internationale koppeling en redundantie, wat beperkingen oplevert voor windparken alsmede de verder gelegen windparken op zee.

Naast deze algemene hoofdpunten zijn hieronder de inhoudelijke en tekstuele aanvullingen van DELTA opgenomen, opgesteld conform het concept van het Scenario zoals ter consultatie aangeboden:

- pagina 3, Paragraaf 1.3: Offshore Investerings Plan

De laatste alinea op pagina 3 van het concept Scenario geeft aan dat er tweejaarlijks een offshore investerings plan (OIP) moet komen. DELTA ziet hier graag expliciet opgenomen dat zowel het TenneT OIP, alsmede de feedback van de ACM, steeds verplicht, en op transparante wijze openbaar moet worden gemaakt. Tevens zou een verplicht onderscheid naar uitbreidings- en vervangingsinvesteringen in het OIP aanvullende inzichten en resultaten op kunnen leveren.

- pagina 4, Paragraaf 1.4: Actualisatierecht minister.

Graag ziet DELTA opgenomen dat de functionele eisen en het technisch concept zoals nu geformuleerd, leidend zijn voor het Net op Zee over de volledige levensduur van windparken die worden toegekend in de tenders tot en met 2019. Tevens lijkt het DELTA wenselijk een voorschrift of limitatieve lijst van actualisatiemomenten en voorwaarden in de operationele fase op te nemen, bij voorkeur gerelateerd aan het OIP.

- pagina 5: Technische Randvoorwaarden

Hoewel wordt gesteld dat het "scenario [de] technische randvoorwaarden en functionele eisen vast[legd]", doet de huidige versie van het Scenario dit naar mening van DELTA zeer onvolledig. DELTA zou graag verdere specificatie zien van de technische gegevens over de kabel, het platform en het onshore deel van de aansluiting. Zeker voor wat betreft de functionele en technische randvoorwaarden lijkt enkel vastlegging in codes en de privaatrechtelijke overeenkomsten CTA en REA met TenneT onvoldoende en ongewenst.

- pagina 5: Technische Levensduur.

Voor de vastlegging van de technische levensduur bepaalt volgens het Scenario de ACM of uitrol voor meer dan 20-25 jaar efficiënt is, tegen welke kosten dat mag gebeuren en welk deel van die kosten TenneT mag doorberekenen. Het bepalen van de technische levensduur is echter mede afhankelijk van variabelen waaraan door de ontwikkelaar invulling wordt gegeven. DELTA ziet graag opgenomen dat het belang van de ontwikkelaar hierin wordt meegenomen, en is voorstander van transparantie en objectiviteit ten aanzien van de criteria die de ACM gebruikt, inclusief de criteria voor TenneT.

- pagina 11/12: overwegingen voor keuze bovengrond of ondergronds

De afweging om boven-danwel ondergronds aan te leggen, kan niet enkel een verantwoordelijkheid zijn van TenneT. DELTA ziet daarom graag objectieve wegingsfactoren en/of afwegingsgrondslagen opgenomen in het Scenario voor het boven- danwel ondergronds aanleggen van de kabels door TenneT.

- pagina 12/13: Keuze voor wisselstroom (AC)

De strategische keuze wisselstroom (AC) te gebruiken voor verder gelegen windparken op zee, heeft implicaties voor de huidige alsmede voor toekomstige investeringen (bijvoorbeeld in relatie tot een eventueel EU Offshore Grid). Tevens heeft dit effect op een eventuele toekomstige interconnectie met België. Indien op een later tijdstip herziening noodzakelijk blijkt, kan er naar mening van DELTA geen sprake zijn van socialisatie van kosten, die dan voor rekening van TenneT dienen te komen (geen socialisatie).

- Paragraaf 3.5, laatste alinea: reductieregeling en herzieningen

DELTA zou graag verdere verduidelijking van de bepalingen omtrent reductie in transportcapaciteit “naar rato van vergund nominaal vermogen” zien. Tevens is DELTA voorstander van uitsluiting van deze bepaling (reductie op basis van het nominaal vermogen) voor eventuele toekomstige herzieningen van het Scenario door de Minister.

- Paragraaf 3.6: afschakelprocedure overplanting capaciteit

DELTA waardeert de mogelijkheid die gecreëerd wordt om overplanting capaciteit te plaatsen. Om een gefundeerde investeringsbeslissing en bod te kunnen doen ten aanzien van de overplanting capaciteit zou het Scenario echter wel meer duidelijkheid moeten bieden over de te verwachte beschikbaarheid van de overplanting capaciteit op het transmissiesysteem op zee (in tijd). TenneT heeft reeds onderzoek verricht naar de te verwachte beschikbaarheid van de overplanting capaciteit, zodat deze resultaten opgenomen zouden kunnen worden in het Scenario. Bovendien verdienen de voorschriften in het Scenario voor de afschakelprocedure van de *dynamic load* van TenneT nadere verduidelijking: enerzijds voor de technische voorschriften, spelregels en verplichtingen voor TenneT, anderzijds met betrekking tot de voorschriften en verplichtingen die daaruit volgen voor de aangesloten partij(en). Zeker in het geval van verschillende aangesloten partijen op één platform, vormt de interactie tussen en de onderlinge afhankelijkheid van de beide partijen, vooralsnog een grijze vlek.

- Paragraaf 3.8 2<sup>e</sup> bullet: blindstroom

De omschrijving van de Blindstroomregeling acht DELTA nu te vrijblijvend en onduidelijk. Verdere verduidelijking hierin is volgens DELTA gewenst.

- Tabel 2 Par 4.2: milestones

In tabel 2 van paragraaf 4.2 van het Scenario staan de opleveringsdata vermeld van het transmissiesysteem op zee voor de kavels Borssele I en II (31 augustus 2019) alsmede Borssele III – V (31 augustus 2020). Deze opleveringsdata betreffen alleen de eindopleveringsdata voor de betreffende aansluitingen (met het transmissiesysteem). Tabel 2 bevat geen *milestones* voor onderdelen van het transmissiesysteem, zoals het (i) offshore AC onderstation, (ii) OSS gereed voor aansluiting Windpark(voorkeur per string) (iii) zeekabel, (iv) landkabel en (iiv) (uitbreiding van het) onderstation (in dit verband wordt verwezen naar de verschillende onderdelen van het transmissiesysteem zoals weergegeven in figuur 3 op pagina 11 van het concept Scenario). DELTA stelt dat het Scenario ook indicatieve data zou moeten bevatten van deze *milestones*, omdat deze data van belang zijn bij het meedoen in de tender voor de SDE+ - subsidie. Deze milestones zijn ook vereist op grond van artikel 5.6, lid 1, onderdeel g van STROOM, waarin staat dat het Scenario “de beoogde opleveringsdatum van onderdelen van het transmissiesysteem op zee” bevat. Daarbij zou DELTA graag zien dat in het Scenario een “beoogde” of “geplande” opleveringsdatum wordt opgenomen en een uiterste opleveringsdatum (die uiteindelijk relevant is voor de schadevergoeding op grond van artikel 5.27, lid 1, onderdeel a van STROOM). Daardoor acht DELTA deze tabel, alsmede de timing van het gereedkomen van de platforms van TenneT net voor het stormseizoen, te vrijblijvend. Tevens roept het vragen op over de prestatiegerichtheid van de voorschriften (LCOE) voor TenneT in het Scenario. Het opnemen van incentives voor TenneT (bijvoorbeeld door meerdere milestones) alsmede flexibiliteit (bijvoorbeeld gerelateerd aan *upside*, *base case* en *downside* scenario's) is naar mening van DELTA hier gewenst.

- Par 4.2: verschuiven opleverdatum

Naar mening van DELTA is het in onderling overleg naar achteren verschuiven van de opleverdatum (door vastlegging in de privaatrechtelijke CTA en REA) ongewenst. Doordat de constructiefase voor meerdere tenders parallel doorlopen zal moeten gaan worden, zal een dussdanige aanpassing immer onvoorziene consequenties kunnen hebben voor belanghebbenden die geen partij zijn in de overeenkomst waarin dat is vastgelegd. De gekozen, gestandaardiseerde uitrol van het Net op Zee, met als doel een zo laag mogelijke LCOE en de doelstellingen uit het Energieakkoord worden naar mening van DELTA niet optimaal geborgd door het oplevermoment afhankelijk te maken van een privaatrechtelijke overeenkomst waarin de overheid geen partij is.

- Par 4.2: tijdigheid vergunningen

Het is DELTA onduidelijk welke financiële regeling en/of verzekering het niet tijdig ontvangen van de vergunningen door TenneT afdekt, of dat dit risico voor rekening van de ontwikkelaar van het windpark komt?

- Par 5.1: levensduur net op zee

DELTA acht het principe dat de levensduur van het net volgend wordt gemaakt aan de levensduur van het park onwenselijk. Enerzijds daar expliciet de wens tot eventueel hergebruik wordt vermeld, anderzijds gezien de vermelding dat HV apparatuur reeds een langere technische levensduur kent. Daarbij komt dat Het claimen van flexibiliteit in onderhoudsactiviteiten door TenneT is bovendien onwenselijk voor ontwikkelaars en, gezien het uitgangspunt, niet relevant. Differentiatie op basis van de – nu gepercipieerde - stapsteen functie doet bovendien afbreuk aan de filosofie van gestandaardiseerde uitrol op basis van LCOE.

Tot slot zou DELTA graag zien dat in het Scenario wordt bepaald dat TenneT de kosten draagt voor *commissioning & compliance (testen)*, gedeelde voorzieningen op het offshore platform en “harmonische filters”, omdat dat waarschijnlijk leidt tot een efficiëntere verdeling van de kosten. Een socialisatie van deze kosten zal daarom zeer waarschijnlijk leiden tot lagere maatschappelijke kosten.

Samenvattend acht DELTA het concept Scenario een goede eerste aanzet en DELTA heeft er vertrouwen in dat de definitieve versie van het Scenario een succesvolle uitrol van het Net op Zee zal faciliteren.

Hoogachtend,

G. Ardon  
Manager Asset Management & Business Development